

Metodické centrum pro muzea výtvarného umění
6. 10. 2022

Rok 2011 – přelom v mezinárodní mobilitě sbírek

Dopad jednoho příběhu, který se udál Národní
galerii
v Praze a Österreichische Galerie Belvedere

PhDr. Magda Němcová



Rok 2010 – mimořádně úspěšný rok pro mobilitu sbírek z pohledu českých muzeí

- velká česká muzea aktivně zapojena do mezinárodní mobility sbírek rovnoměrně a rovnoprávně jako půjčitelé a vypůjčitelé**
- česká muzea – hrdí organizátoři velkých výstav**
- česká muzea aktivně využívají moderní nástroje na podporu mezinárodní mobility sbírek**

Výpůjčky z Národní galerie v Praze a Moravské galerie v Brně na výstavu Cubism / Futurism / KINETICISM v Österreichische Galerie Belvedere ve Vídni 2011

- vyřizovány roku 2010 standardním způsobem
- imunizaci nepovažovala ani česká ani rakouská strana za potřebnou
 - a) naprosto jasná provenience děl bez jakýchkoliv restitučních nároků
 - b) výsledky kauzy Noga z roku 2005 všeobecně považovány za precedens řešení majetkových sporů mezi soukromou firmou a státem v souladu s mezinárodním právem



24. květen 2011

Zabavení tří uměleckých děl zapůjčených z českých státních sbírek na výstavu **DYNAMICS!
Cubism / Futurism / KINETICISM
v Österreichische Galerie Belvedere ve Vídni
v souvislosti s majetkovým sporem mezi společností Diag Human a Ministerstvem zdravotnictví ČR – bezprecedentní událost v mezinárodní mobilitě sbírek**

Otto Gutfreund: *Objímající se*, 1913 – 1914

bronz, 63 x 32 x 24 cm, P 4845

Národní galerie v Praze



Vincenc Beneš: *Tanečnice*, 1912

olej, plátno, 42,5 x 31,5 cm

Národní galerie v Praze, O 14816



Emil Filla: *Dvě ženy*, 1913

olej, plátno, 138 x 122,7 cm, A 552

Moravská galerie v Brně



Úsilí o navrácení tří zabavených uměleckých děl – příběh mezinárodní kolegiality

Aktivní role Österreichische Galerie Belvedere

- díla formálně v soudní úschově ponechána v ÖGB
- ÖGB se stala vedlejším účastníkem sporu, díky tomu NGP a MGP okamžitě informovány o vývoji kauzy
- ÖGB po skončení výstavy umožnila kontrolu děl odborníky NGP
- ÖGB uhradila komerční pojištění všech tří děl na dobu po skončení výstavy
- ÖGB aktivně informovala tisk ve prospěch ochrany kulturního dědictví / veřejně vyslovená kritika zabavení

Nout van Woundeberg

evropský odborník na imunitu proti zabavení

* působí na nizozemském ministerstvu zahraničních věcí

* 2008 – 2010 místopředseda, 2010 – 2012 předseda
Výboru pro ochranu kulturních statků v době ozbrojených
konfliktů UNESCO

* publikovaná disertace *State Immunity and Cultural objects on Loan, 2010*

* 2014 na výzvu International Law Association návrh *Úmluvy o imunitě
proti soudnímu řízení a zabavení kulturních statků*

* v době úsilí o navrácení uměleckých děl z Vídně nezištně radil české
straně

* v NGP přednesl dvě zásadní přednášky o imunitě proti zabavení
(2012, 2016)

Vývoj soudní pře ve Vídni

- 16. 5. 2011 rozhodl Obvodní soud Vnitřní Město Vídeň o zabavení 3 děl na umoření nároků vznesených firmou Diag Human ve sporu s ČR
- ČR, zastoupena Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, podává 10. 6. 2011 odvolání proti výše uvedenému rozsudku
- 18. 11. 2011 odvolací Státní soud pro občanskoprávní záležitost ve Vídni zrušil výše uvedený nepravomocný rozsudek
- 22. 11. 2011 – „okno svobody“ umožnilo převezení uměleckých děl zpět do ČR
- rozhodnutí rakouského odvolacího soudu o zastavení exekučního řízení z listopadu 2012 potvrzeno v dubnu 2013 Nejvyšším soudem

Dopady „vídeňské kauzy“ na mobilitu sbírek

- Příkaz MK ČR: okamžité předčasné navrácení předmětů z českých státních sbírek zapůjčených do zahraničí a zmrazení dalších výpůjček předmětů z těchto sbírek do zahraničí
- NGP květen 2011: 24 uměleckých děl zapůjčeno do Francie, Belgie, Kanady, Itálie, Německa a USA
- vypovídání již uzavřených výpůjčních smluv a příslibů zapůjčení předmětů z českých státních sbírek
- **dotčeny dlouhodobě budované vazby českých muzeí na mezinárodní scéně**

Hledání řešení

- dokumenty EU Odborné pracovní skupiny pro mobilitu sbírek 2008 – 2010 a Odborné pracovní skupiny pro zkoumání způsobů a prostředků ke zjednodušení a zlevnění půjčování a zapůjčování kulturních statků 2011 – 2012
- přednášky Nouta van Woudeberga na téma imunity proti zabavení v NGP 2012 a 2016
- „kulatý stůl“ zástupců MK ČR a muzejní obce (Metodické centrum pro muzea výtvarného umění) 20. 6. 2012

Klíčem imunita proti zabaven

Pravidla pro česká státní muzea určuje

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vývozům kulturních statků ve vlastnictví České republiky do zahraničí v režimu zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy z 9. 9. 2014

Podpůrný prostředek: Legislativní mapa vývozů

Díky nově nastaveným pravidlům umožněno znovuzapojení českých pamětových institucí do mezinárodní mobility sbírek

Mezinárodní reakce na „vídeňskou kauzu“

širší využívání národních úprav imunity proti zabavení pro výpůjčky ze zahraničí

oživení zájmu o Úmluvu Organizace spojených národů o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (OSN 2004)

- dle některých právních názorů se jedná o obyčejové právo
- vstoupí v platnost po ratifikaci minimálně 30 zeměmi
od otevření k podpisu v roce 2005 úmluvu podepsalo 28, ratifikovalo 23 zemí
- imunizace „předmětů, které tvoří součást výstavy předmětů vědecké, kulturní nebo historické hodnoty a které nejsou vystaveny za účelem prodeje ani k tomu určeny“

Deklarace k jurisdikčním imunitám státního majetku, jež je součástí kulturního bohatství státu či součástí kulturních, vědeckých či historických výstav, 2013

- Společná iniciativa ČR a Rakouska jako reakce na zabavení tří uměleckých děl ve Vídni roku 2011
- Právně nezávazný dokument z roku 2013
- Signatáři se zavazují, že kulturní statek zapůjčený z jiného signatářského státu do druhého bude požívat imunitu proti zabavení
- Deklaraci podepsalo 16 zemí

**Děkuji Vám mnohokrát
za pozornost**



**Budova Ministerstva kultury – barokní
Nostický palác v Praze na Malé Straně**

